

ADELINA EMILIA MIHALI

**TOPONIMIE
MARAMUREȘEANĂ.
VALEA SUPERIOARĂ
A VIȘEULUI**

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2015

Colecția
UNIVERSITAS

Coordonator:
Prof. univ. dr. Nicolae Felecan

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. VASILE ȚĂRA

Conf. univ. dr. habil. OLIVIU FELECAN

Conf. univ. dr. ȘTEFAN VIȘOVAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MIHALI, ADELINA EMILIA

Toponimie maramureșeană : Valea Superioară a Vișeuului / Adelina Emilia Mihali. –
Cluj-Napoca : Mega, 2015

Bibliogr.

Index

ISBN 978-606-543-520-9

811.135.1'373.21:913(498.41)

© Adelina Emilia Mihali

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Profesorului
VASILE FRĂȚILĂ

CUPRINS

PREFAȚĂ	9
ABREVIERI	16
INTRODUCERE.....	17
CAPITOLUL I. SCURT ISTORIC AL CERCETĂRILOR DE TOPONIMIE	21
CAPITOLUL II. METODOLOGIA CERCETĂRII	31
CAPITOLUL III. CONSIDERAȚII DE ORDIN GEOGRAFIC ȘI ISTORIC	34
1. Aspecte geografice	34
2. Considerații istorice	41
3. Originea oiconimelor	52
CAPITOLUL IV. GLOSAR.....	55
CAPITOLUL V. CLASIFICAREA TOPONIMELOR.....	176
1. Clasificarea semantică	181
2. Clasificarea tipologică	190
3. Stratificarea etimologică	210
CAPITOLUL VI. PARTICULARITĂȚI DE LIMBĂ	222
CONCLUZII	228
BIBLIOGRAFIE	231
TOPONYMY OF THE MARAMUREȘ COUNTY. THE SUPERIOR VALLEY OF THE VIȘEU RIVER.....	246
INDEX AUCTORUM.....	251
CONTENTS.....	255

PREFAȚĂ

Inițial teză de doctorat, *Toponimie maramureșeană. Valea superioară a Vișeuului*, realizată de doamna profesoară Adelina Emilia Mihali, se alătură altor lucrări similare, dedicate zonei din nordul extrem al României: *Monografia toponimică a Văii Izei*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2005, *Toponimia Țării Lăpușului*, Baia Mare, Editura Universității de Nord, 2008 de Ștefan Vișovan, sau, cu o sferă ceva mai largă, *Valea Izei. Studii de onomastică și dialectologie*, Baia Mare, Editura Universității de Nord, 2012, de Mircea Farcaș, Vasile Frățilă, Adrian Rezeanu, Sorin Vișovan și Ștefan Vișovan.

Lucrarea pe care o prefațăm este o monografie toponimică, amplă și valoroasă asupra colțului de nord-est al județului Maramureș, constituind, de altfel, primul studiu complet asupra numelor de locuri de pe cursul superior și mijlociu al râului Vișeu.

Însemnătatea și oportunitatea unor asemenea lucrări trebuie menționate de la început. Toponimia, această arhivă nescrisă a istoriei popoarelor, după expresia fericită a unuia dintre cei mai de seamă lingviști români din toate timpurile (l-am numit pe Iorgu Iordan), a constituit întotdeauna un izvor de prim ordin pentru istoria limbii și pentru istoria propriu-zisă a poporului nostru. Și dacă lingviștii și istoricii nu au ostenit în a sublinia de fiecare dată acest adevăr, atunci este de datoria noastră să adunăm cu grijă din izvoare, dar și din cercetări la fața locului, acest tezaur al istoriei noastre naționale reprezentat de numele de locuri. Și e bine să o facem acum, până nu va fi prea târziu, pentru că peisajul țării s-a schimbat și se schimbă mereu: localități și „pământuri” intră sub apele lacurilor de acumulare, zone acoperite cu păduri se defrișează, pe terenuri agricole sau destinate pășunatului au apărut cartiere de locuit, localități rurale se transformă în orașe, perimetrul orașelor se lărgeste.

În aceste condiții, și toponimia, îndeosebi cea numită impropriu „minoră”, s-a modificat: unele nume de locuri au dispărut, altele sunt pe cale de dispariție, altele noi le-au luat locul sau le vor lua locul. Mai „rigidă”, în sensul unei rezistențe mai mari decât antroponimia (în primul

rând, decât prenumele), toponimia cunoaște și ea schimbări în anumite perioade, este și ea mai dinamică. Pe de altă parte, prin transferul unui însemnat număr de locuitori ai satelor, prin micșorarea numărului celor care lucrează pământul, descrește și numărul celor ce cunosc bine numele acestora.

În afară de aceasta, o cercetare de sinteză asupra întregii toponimii românești nu este de conceput fără studii monografice regionale.

Având în vedere cele spuse, lucrarea doamnei profesoare Adelina Emilia Mihali răspunde unui deziderat al lingvisticii românești actuale, anume acela de a realiza studii de toponimie aprofundate.

Lucrarea urmează un plan judicios întocmit, fiind structurată în mai multe capitole. Ea se deschide cu o *Introducere* (p. 17) în care se fac precizări privitoare la scopul lucrării, la modalitățile de strângere și prelucrare a materialului toponimic, fixând, totodată, și locul pe care aceasta îl are în cercetarea toponimiei maramureșene.

În afară de *Introducere*, lucrarea mai cuprinde următoarele capitole: I. *Scurt istoric al cercetărilor de toponimie* (p. 21), II. *Metodologia cercetării* (p. 31), III. *Considerații de ordin geografic și istoric* (p. 34), IV. *Glosar (toponimic)* (p. 55), V. *Clasificarea toponimelor* (p. 176) cu subcapitolele: 1. *Clasificarea semantică* (p. 181); 2. *Clasificarea tipologică* (p. 190); 3. *Stratificarea etimologică* (p. 210), VI. *Particularități de limbă* (p. 222). Câteva *Concluzii* (p. 228) și o *Bibliografie* foarte bogată (p. 231) întregesc lucrarea.

În capitolul *Scurt istoric al cercetărilor de toponimie*, autoarea ne oferă o privire de ansamblu asupra cercetărilor românești privitoare la numele de locuri, în care expune drumul parcurs de toponimia românească de la începuturi până în zilele noastre. Tot aici sunt abordate și câteva chestiuni de ordin teoretic, definind conceptele cu care se operează (toponim, toponimie, apelativ și nume propriu), precum și unele referiri la numele de locuri: apariție, constituirea în sisteme și subsisteme, funcția de individualizare și de identificare, rol de orientare în teren etc.

În cercetarea sa, autoarea a îmbinat metoda dialectologică a culegerii materialului topic în urma unor anchete de teren cu cea geografică a parcurgerii cu piciorul a arealului cercetat, dar și cu cea cartografică și cu cea statistică. Materialul toponimic a fost cules cu ajutorul *Chestionarului* alcătuit de regretatul cercetător clujean Mircea Homorodean, publicat în *CL*, IX, 1964, p. 239-261, și prin discuții libere cu informatorii care au

fost aleși dintre localnicii foarte buni cunoscători ai locurilor: pădurari, ciobani, agricultori, maiștri forestieri etc. Materialul cules pe teren a fost apoi confruntat cu numele topice din registrul agricol al localităților anchetate (Borșa, Vișeu de Sus, Moisei) și cu cel menționat pe hărți turistice sau pe cele obținute de la Ocolul Silvic Borșa.

În capitolul *Considerații de ordin geografic și istoric*, autoarea ne prezintă o serie de detalii privitoare la așezarea geografică, la cadrul natural, la cultura materială, la formele de habitat și la diversele îndeletniciri ale localnicilor, la conviețuirea cu alte populații decât cea românească (ucraineni, maghiari, germani, evrei), toate acestea având impact toponimic.

Regiunea cercetată – valea superioară și mijlocie a Vișeuului – cuprinde o varietate de forme de teren, îmbinând caractere fizice de munte și de deal, în cea mai mare parte acoperite cu păduri de foioase, dar și terenuri destinate pășunatului sau propice agriculturii, care au generat un număr mare de nume de locuri.

Ocupațiile de bază ale locuitorilor au fost agricultura și creșterea animalelor, păstoritul agricol, dar și industria forestieră și minierul, acestea, la rândul lor, oglindindu-se și în toponimie.

Cel mai cuprinzător capitol este al IV-lea, de fapt un *Glosar* toponimic, foarte bogat și variat, cuprinzând circa 1200 de nume topice, fiecare dintre ele redactate în câte un articol separat, în care se dau amănunte privitoare la natura locului denumit, la destinația lui economică, după care urmează explicația etimologică. Toponimul este literalizat, iar, acolo unde este necesar, este urmat, în paranteze drepte, de forma în transcrierea fonetică a *Atlasului lingvistic român*.

Un capitol amplu este cel intitulat *Clasificarea toponimelor*: semantică, tipologică, etimologică, fiecare dintre cele trei clasificări fiind precedate de o scurtă expunere teoretică destinată să evidențieze modelele care au stat la baza analizei întreprinse de autoare. Având în vedere criteriul semantic, toponimele au fost clasificate în două clase principale: a) nume topice formate de la apelative și b) nume topice formate de la nume proprii (de la antroponime, respectiv de la alte toponime). Clasificarea tipologică a scos în evidență relația de interdependență dintre cele trei compartimente ale limbii: lexical, antroponimic și toponimic, în care își au originea toponimele, reliefând, totodată, că principala sursă a toponimiei o constituie lexicul comun al limbii, în primul rând

terminologia geografică populară, adică apelativele topice, iar frecvența ridicată a antroponimelor ilustrează relațiile sociale și de proprietate. Clasificarea etimologică a pus în evidență existența mai multor straturi toponimice: românesc, dar și slav vechi, maghiar, ucrainean și german, ilustrând relațiile interetnice între români și alte etnii.

Se adaugă la acestea un scurt capitol dedicat *Particularităților de limbă*, în care sunt menționate principalele caracteristici fonetice, morfo-sintactice și lexicale ale graiului reflectate în numele topice, urmat de *Concluzii* și de *Bibliografie*.

Scrisă îngrijit, cu explicații amănunțite și de cele mai multe ori corecte, lucrarea doamnei Adelina Emilia Mihali certifică buna pregătire de specialitate a autoarei.

În continuare ne permitem să formulăm câteva completări și sugestii privind etimologia unor toponime înregistrate de autoare.

BERDĂ, coastă (Borșa), provine într-adevăr din substantivul *berdă* cu circulație dialectală, având sensul de „deal, coastă, pantă”. Pentru explicarea termenului autoarea trimite la Dorin Ștef (*Dicționar de regionalisme și arhaisme din Maramureș*, Baia Mare, Editura Etnologica, 2011), care susține că acesta ar proveni, probabil, dintr-un neatestat **bârdă*, cu sensul general de „adâncitură, scobitură”. Ca toponim *Berda*, coastă, a fost notat din Rozavlea, apoi în compusele *Berda pe Vale*, fânaț, din Slătioara, *Berda Ruștii*, pădure și teren stâncos, din Săliștea de Sus, de pe valea Izei, de Ștefan Vișovan (*Monografia toponimică a Văii Izei*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2005, p. 21) cu sensul de „coastă de deal râpoasă”.

Apelativul *berdă*, pl. *berde* a fost notat din Maramureș mai întâi de Ștefan Pașca în *Glosar dialectal alcătuit după material lexical cules de corespondenți din diferite regiuni*, București, 1928, de unde a fost preluat de *Micul dicționar academic (MDA)*, I, A-C, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001, care îl consideră cu etimologie necunoscută. Termenul lipsește și din *Dicționarul etimologic al limbii române (DER)*, volumul I, A-B, București, EA, 2011.

Cu siguranță, termenul maramureșean *berdă* însemnând „deal, corhă, pantă”, cum dau Ștefan Vișovan (*op. cit.*, p. 21) și Adelina Emilia Mihali în lucrarea sa (p. 58), respectiv „coastă de deal râpoasă” (Pașca, *op. cit.* și *MDA* s. v.) provine din ucr. *berdo* „spată”, care în graiurile ucrainene din Carpați are și sensul de „munte stâncos, stâncă” (felsiger

Berg, Fels), informație preluată de noi de la Joseph Schütz, *Die geographische Terminologie der Serbokroatischen*, Berlin, Akademie Verlag, 1957, p. 20.

Termenul ucr. este înrudit cu scr. *brdo* „Berg, Hügel”, în vechea sârbă *br̄do* „mons”, bg. *br̄do* „Berg, Hügel”, slov. *br̄do* „Hügel, Anhöhe”. Sensul de „Berg, Hügel” îl are și ceh. *brdo*, pe când în pol. *berdo*, însemnând „steiniger Gipfel eines Berges oder Hügels”, a fost reconstruit numai în toponimie (vezi Peter Nitsche, *Die geographische Terminologie des Polnischen*, Köln Graz, Böhlau Verlag, 1964, p. 13-14). Forma actuală poloneză este *bardo*.

Adăugăm că toponimul scr. *Brdo* a fost împrumutat în istroromână, devenind *Bârdo* sau *Bârda*, numele unei localități aflate la sud de Monte Maggiore, în croată *Učka Gora*. Un derivat slav de la *br̄do* și anume **br̄dlo* a dat în rom. **bârdlă* > *bârglă* > *brâglă* s. f. „parte mobilă a războiului de țesut, care susține spata” (*DER* s. v. *brâglă*).

Pe lângă sensul de „Hügel, Berg” (cf. scr. *br̄do*, bg. *br̄do*, slov. *br̄do*, ucr. dial. *berdo*), în unele limbi slave termenul circulă cu sensul „Weberkamm” „spată (la războiul de țesut)”. În *Dicționarul* său etimologic, E. Bernecker (*Slavisches Wörterbuch*, Band I, Heidelberg, 1908), desparte slavul comun (ursl.) **br̄do* I „Weberkamm” de sl. com. *br̄do* II „Berg, Hügel”, întrebându-se totuși dacă *br̄do* I nu este identic cu *br̄do* II. În *Dicționar sârb-român*, Timișoara, 1998, I, A-L, s. v. *brdo*, Mile Tomici crede că avem a face cu două cuvinte diferite: *brdo*¹ „deal, colină”, respectiv *brdo*² „spată” (la războiul de țesut).

COZIA, numele unui pârau (Vișeu de Sus) este înrudit, într-adevăr, cu sl. *koza*, dar etimologia directă a hidronimului maramureșean, cum susține și autoarea, este v. sl. *koz(ī)ja*, *koz(ī)je* însemnând „a(1) caprei”. Legătura cu subst. sl. *koza* „capră” au văzut-o și alții fără ca aceștia să recunoască în forma rom. *Cozia* adjectivul posesiv slav *koz(ī)ja*, *koz(ī)je*. La început forma românească a fost bisilabică, întocmai ca cea slavă: *Cozia*. Mai târziu, ultima silabă s-a scindat în două silabe, fenomen petrecut și în alte cuvinte terminate în *-ie*, *-ia*: *fune* (< lat. *funis*, *funem*) > *funē* > *funie* (în trei silabe), *prašt'e* (< v. sl. *prašta*) > *praștie* > *praștie* (trei silabe), *prăpast'e* (< v. sl. *propasti*) > *prăpastie* > *prăpastie* (trei silabe), așa cum arată Emil Petrovici în *Adjective posesive slave pe teritoriul R. P. R.*, în *SCL*, IV, 1953, p. 71-72.

ZVERNE, arătură (Borșa). După părerea noastră, toponimul maramureșean din hotarul localității Borșa trebuie să fie de origine slavă (probabil ucraineană), înrudit cu cel oltenesc *Izverna* (*Izvarna*), sat, jud. Mehedinți, atestat în 1428 sub formele *Izvearnea*, *Izvernea* (vezi *Dicționarul toponimic al României. Oltenia (DTRO)*, III, Craiova, Editura Universitaria, 2001, p. 238, sub redacția [prof. univ. dr. Gheorghe Bolocan] și Marius Arbănași, *Toponime de origine slavă în subcarpați și podișul Mehedințului*, *SCO*, 8, 2003, p. 153). Oiconimul mehedințean provine din sl. *izverīna* (< sl. **izverŭ* „izvor” + suf. adjectival fem -(i)na având sensul de „loc cu izvoare” (vezi Vasile Frățilă, *Contribuții de etimologie toponimică (pe marginea Dicționarului toponimic al României: Oltenia)*, în *SCO*, 8, 2003, p. 209).

În *Studien zu slavischen Gewässernamen und Gewässerbezeichnungen*, Heidelberg, Carol Winter Universitätsverlag, 1979, p. 163-167, Jürgen Udolph se ocupă de continuatorii sl. com. (ursl.) **jъz-vorъ* însemnând „izvor” (germ. „Quelle”), care în v. rusă (sec. XV) a dat *izvorъ* „Quelle”, ucr. dialectal *zvŭir* „câmpie (la gurile apelor) între ridicături”, „Niederung zwischen Erhebungen”, „Quelle”, ucr. „Schlucht, Bach-oder Flußtal in den Bergen, Bergquell” (= defileu, pârau, vale cu apă în munți, izvor de munte), pol. *zwor*, *-oru*, *zwora*, *-y* (mundartlich) „trockene, zu einen Flußdurchbruch hinaulaufenden Rinne zwische den eng beisammenstehenden Bergen der Karpaten”, bg. *izvor* „Ort, wo Wasser herausfließt”, scr. *izvor* „Quelle, Born, Strudel”, dial. *zvir*, *izvir*, sloven. *izvòr*, *-ora* „Quelle, Ursprung, Grund” (= izvor, obârșie, vale), sl. bis. *izvorъ* „Quelle”.

În ceea ce privește prepoziția din sl. com. (ursl.) **jъz* (care are și valoare de prefix și corespunde lat. *ex*), aceasta a devenit în ucr. *iz* și *z*, în pol. *ze* și *z*. Referindu-se la unele hidronime și la unele toponime minore (Flußnamen și Flurnamen) cu evoluția fonetică **jъz* > *z-*, Jürgen Udolph menționează (după J. Rieger, *Hydronimia Wisly*) *Zwor*, *Zvur*, *Zvër*, *Zvour*, *Zvor*, *Zvir* mai multe hidronime din Ucraina Carpatică, apoi *Zveř*, pol. *Zwir*.

Prin urmare, toponimul nostru de la Borșa trebuie să fie un derivat slav cu suf. adjectival *-na* (< sl. com. *-īna*) de la *zver* < *izver* (< sl. com. **jъz-vorъ*), însemnând ca și *Izverna* din Oltenia „locul cu izvoare”.

Cele câteva observații și sugestii de mai sus nu scad cu nimic valoarea monografiei realizată de doamna Adelina Emilia Mihali.

Din prezentarea succintă a conținutului lucrării rezultă că ne aflăm în fața unei cercetări care a abordat un subiect dificil, subiect ce presupune un efort susținut pentru strângerea materialului prin anchete la fața locului, o documentare temeinică și o rigoare metodologică necesare pentru explicarea fiecărui toponim. Știință de graniță sau domeniu interdisciplinar, toponimia presupune cunoștințe solide de geografie, de istorie generală și de istorie locală, de botanică, de etnografie etc., dar mai ales cunoștințe din mai multe ramuri ale lingvisticii: dialectologie, gramatică istorică, semantică, etimologie, domenii în care autoarea a dovedit că se mișcă cu ușurință, după cum se poate constata și din variatele lucrări consultate cuprinse în *Bibliografie*.

Așadar, lucrarea elaborată de doamna Adelina Emilia Mihali tratează un subiect complex, oportun și de mare importanță pentru onomastica românească. Valoarea lucrării constă nu numai în materialul foarte bogat și variat cules la fața locului (dar și din alte surse), ci și din explicațiile, de cele mai multe ori, corecte date toponimelor din zona cercetată. Bazată pe o bibliografie fundamentată, scrisă în română (și în limbi de largă circulație), într-un stil adecvat, cu respectarea normelor de redactare, lucrarea realizată de doamna profesoară Adelina Emilia Mihali este o contribuție însemnată privind toponimia maramureșeană și nu numai.

Timișoara,
15 iulie 2014

Prof. univ. dr. Vasile Frățilă

ABREVIERI

adj. – adjectiv
adv. – adverb
alb. – albanez
art. – articol
art. cit. – articolul citat
antrop. – antroponim(ic)
bg. – bulgar
cf. – confer
col. – colectiv
cp. – compară
determ. – determinant
dial. – dialectal
dim. – diminutiv(al)
fem. – feminin
gen. – genitiv
gr. – grec(esc)
înv. – învechit
lat. – latinesc
magh. – maghiar
masc. – masculin
num. – numeral
n. fam. – nume de familie
n. p. – nume propriu

n. top. – nume topic
op. cit. – opera citată
p. ext. – prin extensie
pl. – plural
pop. – popular
prep. – prepoziție
reg. – regional(ism)
rom. – român(esc)
rus. – rusesc
rut. – rutean
sb. – sârb(esc)
sb.-crt. – sârbo-croat
sl. – slav
slov. – slovac
subst. – substantiv
suf. – sufix
top. – toponim(ic)
ucr. – ucrainean
ung. – unguresc
var. – variantă
v. – vezi
v. sl. – vechi slav

INTRODUCERE

Plecând de la premisa că toponimia reflectă cel mai bine istoria și evoluția unei comunități, am perceput dorința de a completa studiile de toponimie maramureșeană ca un mic aport la înfățișarea unui trecut glorios, cum este cel al Maramureșului.

În procesul de atribuire a numelor, omul este elementul cel mai important, deoarece el, ca factor denominativ, selectează din multitudinea de termeni ai limbii pe care o folosește zilnic acele cuvinte care corespund cel mai bine însușirii remarcate a unui punct din teren. Aspectele geografice, istorice ale locului se pot schimba în decursul timpului, dar toponimul dăinuie peste ani și stă dovadă pentru caracteristicile mediului înconjurător, pentru schimbările sociale și politice, pentru contactul lingvistic, migrații, evenimente istorice, adesea trecute cu vederea, credințe, superstiții.

Cercetarea noastră se înscrie în sfera interesului crescut pentru toponimia maramureșeană. Amintim lucrările lingvistului Ștefan Vișovan, *Interferențe româno-ucrainene în toponimia Maramureșului* (2001), cercetare axată pe localitățile cu populație ucraineană majoritară (Bistra, Crasna Vișeuului, Lunca la Tisa, Poienile de sub Munte, Remeți, Repedea, Rona de Sus, Ruscova, Valea Vișeuului), cuprinzând un capitol referitor la toponimele de origine ucraineană din localitățile cu populație românească și un altul dedicat microtoponimiei localităților Rona de Jos, Rona de Sus, Tisa; *Monografia toponimică a Văii Izei* (2005) și *Toponimia Țării Lăpușului* (2008). Recent apărută este lucrarea *Valea Izei. Studii de onomastică și dialectologie* (2012), autori Mircea Fărcaș, Vasile Frățilă, Adrian Rezeanu, Sorin S. Vișovan, Ștefan Vișovan, care cuprinde o complexă clasificare semantică și tipologică a materialului toponimic înregistrat pe Valea Izei, precum și o analiză urbanonimică, antroponimică și dialectologică.

În aceeași sferă se încadrează lucrarea *Onomastica din Valea Izei* (2004), aparținând lui Nuțu Roșca, autorul recurgând, însă, uneori, la explicații hazardate în stabilirea etimonului numelor topice, pornind de la

legende locale. Nu trebuie să ometem nici tezele de doctorat care au vizat toponimia maramureșeană. Menționăm aici lucrarea *Monografia toponimică a Văii Cavnicului* a lui Sorin Mihai Frânc, coordonată științific de prof. univ. dr. Gheorghe Pop, Universitatea de Nord, Facultatea de Litere, care ne-a ajutat, alături de celelalte lucrări, să urmărim atât frecvența unor nume topice în Maramureș, cât și preferința pentru un anumit toponim.

Lucrarea noastră, *Toponimie maramureșeană. Valea superioară a Vișeuului*, acoperă, în privința cercetării numelor de locuri, partea de nord-est a județului, punctul de legătură dintre Maramureș și Moldova, asigurând continuitate cercetărilor deja efectuate în județ. Am optat pentru glosarea și analiza toponimelor culese de pe valea superioară a râului Vișeu, un areal prea puțin cercetat din punct de vedere toponimic, dar care este în strânsă legătură cu momentele istorice importante din trecutul județului.

Amplasată într-o zonă de munte, regiunea anchetată este populată în special de români, însă comunitățile etnice minoritare, care au găsit aici un loc prielnic așezării, într-un trecut mai îndepărtat sau mai apropiat, și-au lăsat amprenta asupra toponimiei. Un exemplu concludent ar fi antroponimele evreiești care sunt identificate în structura unor nume topice din arealul cercetat, ca dovadă a bunei conviețuiri cu românii, încetată însă în preajma celui de-al Doilea Război Mondial, când comunitatea evreiască de pe valea superioară a Vișeuului a fost anihilată datorită climatului politic internațional.

Cercetarea noastră are ca obiectiv studierea localităților Borșa, Moisei și Vișeu de Sus cu numele topice existente în interiorul zonei rezidențiale și în cadrul teritoriului înglobat localităților respective. Analiza numelor de locuri are la bază stabilirea etimologiilor toponimelor, clasificarea acestora, delimitarea tipurilor toponimice, precum și identificarea relațiilor dintre nume topic, mediul social, istorie, geografie și particularități lingvistice. Argumentul fundamental al cercetării noastre este acela că se permite completarea tabloului studiului toponimic maramureșean, oferind o imagine de ansamblu a influențelor lingvistice, a preferințelor pentru un anumit termen.

Structura lucrării vizează atât înregistrarea numelor topice, cât și analiza lingvistică a acestora. Într-un prim capitol, *Scurt istoric al cercetărilor de toponimie*, ne-am propus o trecere în revistă a studiilor de

toponimie românească, subliniind importanța acestora în formarea unui onomast. De altfel, pentru o bună abordare a numelor proprii, lucrările de toponimie trebuie corelate cu cele de antroponimie, toponimie urbană, zoonimie, istorie, geografie, fapt subliniat de noi prin includerea unor importante lucrări de geografie sau istorie ale căror autori au remarcat și înțeles meritul toponimiei în elucidarea unor probleme de interes comun.

În capitolul al II-lea, *Metodologia cercetării*, am evidențiat principiile metodologice legate de culegerea numelor de locuri, precum și pașii pe care i-am urmat pentru o cercetare eficientă și conformă cu realitatea.

Capitolul al III-lea, *Considerații de ordin geografic și istoric*, reprezintă o introducere în peisajul nord-estic al Maramureșului românesc, pentru o bună înțelegere a numelor de locuri. Între geografie, istorie și toponimie se stabilește o relație de interdependență: apelativele entopice prezente în structurile toponimice reflectă caracteristicile mediului, iar numele topice cu caracter social și istoric trimit la momente marcante din trecut. Fără cunoașterea cadrului natural și fără studiul documentelor istorice nu se pot atinge obiectivele cercetării. De asemenea, capitolul cuprinde și analiza oiconimelor din arealul anchetat.

Cea mai mare pondere din lucrare o are capitolul al IV-lea, *Glosar*, în care am explicat numele topice culese. Am optat pentru transcrierea fonetică, pentru a surprinde pronunțarea exactă a toponimelor. Procedând astfel, se poate face o comparație între forma dialectală a toponimelor și varianta scrisă oficializată (ne referim la hărți, nomenclatoare); adesea aceasta din urmă marchează grafic o anumită rostire locală, în special acolo unde nu se cunoaște sensul apelativului toponimizat sau antroponimul folosit ca nume de loc a dispărut din zonă. Fără a ne propune aprofundarea elementelor de urbanonimie, am inclus aici câteva precizări legate de numele străzilor din cele două orașe situate pe valea superioară a Vișeuului, Borșa și Vișeu de Sus.

Cu o istorie urbană relativ recentă, orașul Borșa se caracterizează printr-o utilizare frecventă a toponimelor în orientarea locuitorilor. Interesant este faptul că urbanizarea a întâmpinat o rezistență solidă din partea numelor topice anterioare numirii ca oraș. Astfel, numeroase denumiri de străzi păstrează toponime vechi. Nu același lucru se poate spune despre Vișeu de Sus, al cărui grad de urbanizare este mai ridicat, fapt datorat, în parte, și comunităților minoritare (evrei, maghiari și țigleri). În privința numelor de locuri din zona muntoasă, putem afirma că

există o strânsă legătură între majoritatea structurilor lexicale care constituie inventarul toponimic al zonei și mediul geografic, acesta impunând o anumită denumire care preia nucleul semantic al lor, devenind o definiție a aspectelor geografice identificate de om.

Capitolul al V-lea, *Clasificarea toponimelor*, cuprinde structurarea materialului topic după trei criterii: semantic, tipologic și etimologic. Fiecare taxonomie este precedată de o scurtă parte teoretică, pentru a ilustra modelele pe care ne-am bazat în analiza noastră. Interpretarea noastră pleacă de la premisa că numele de locuri sunt elemente ale lexicului care apar cu funcție toponimică fie singure, fie împreună cu alte nume comune sau proprii (antroponime sau toponime).

Ultimul capitol, *Particularități de limbă*, are în vedere ilustrarea aspectelor lingvistice proprii arealului cercetat. Deoarece problema statutului idiomului maramureșean ca subdialect sau grai de nord este una controversată și intens dezbătută, am considerat necesar să precizăm fenomenele fonetice, morfologice, sintactice și lexicale identificate de noi în materialul topic supus analizei. De altfel, numele locurilor reflectă particularitățile lingvistice ale fiecărei regiuni în parte.

Studiul de față reprezintă teza de doctorat, coordonată de prof. univ. dr. Vasile Frățilă, prof. univ. dr. Mihai Radan, cărora le mulțumesc pentru îndrumare și sugestii. În forma actuală a lucrării s-a ținut seama de observațiile formulate de membrii comisiei (prof. univ. dr. Vasile Țâra, conf. univ. dr. Ștefan Vișovan, conf. univ. dr. Oliviu Felecan), cărora țin să le mulțumesc și pe această cale pentru sprijinul acordat.